

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI MINTAFELADATOK

A 2024. JANUÁR 1-TŐL BEVEZETÉSRE KERÜLŐ VIZSGAKÖVETELMÉNYEK SZERINT

Az állampolgári ismeretek tantárgy írásbeli vizsgája projektérettségi keretein belül valósul meg. A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja, a vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a vizsgázónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersvázlatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfólióba rendezi. A portfólió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékelje.

A projekt általában valamilyen konkrét jelenség, folyamat, eseménysor bemutatásához, elemzéséhez, illetve lebonyolításához kapcsolódik. Egy projektfeladat felölelhet több, a vizsgakövetelményekben megfogalmazott témakört is. A választott téma kidolgozásakor a konkrétumok mellett általánosabb összefüggéseket is tartalmazó, azokra kitékintő megközelítést kell alkalmazni.

A projektmunka elkészítése önálló kutatási vagy szervezői tevékenység. A vizsgázó – a konzultációkat felhasználva – önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási vagy szervezői tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- a) Írásos dolgozat típusú projekt;
- b) Filmes/videó típusú projekt;
- c) Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgához méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal 10–12 oldal.

Filmes/videó típusú projekten értünk olyan audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, amely az előzetesen nyilvánosságra hozott témának megfelel.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3–5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3–5 részből áll, a film legalább 5–20 percnyi. A projekt elbírálásának feltétele egy 1–3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekten egy közéleti diákrendezvény megszervezését (pl. vitasorozat), az iskolán kívüli közéleti akció szakmai előkészítését, szervezését (pl. környezetvédelmi akció, börtönlátogatás), lebonyolítását és utólagos értékelését kell érteni.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30–35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele egy 3–5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projektmunka elkészítésének ajánlott menete

- a) a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
- b) a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- c) bibliográfia készítése - a fontos irodalmak kiválasztása,
- d) tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- e) részfejezet készítése,
- f) a nyers változat elkészítése, leadása,
- g) bírálat,
- h) korrigálás,
- i) végleges produktum leadása.

MINTAFELADATOK:

A felsorolt projekttémák közül egyet kell megvalósítani.

Projekttémák:

1. A magyar államiság működése

- Ismeretterjesztő dokumentumfilm/riportfilm készítése a helyi – települési vagy fővárosi kerületi – önkormányzat működéséről. (projekttípus: b)
A 15–20 perces dokumentumfilm bemutatja az önkormányzat fontosabb feladatait, tevékenységét, a szervezet felépítését, választott és hivatali tisztségviselőit, döntéshozó mechanizmusát, illetve a polgárok kapcsolatát az önkormányzattal.
- Elemző értékelés készítése egy országgyűlési vitanapról. (projekttípus: a)
Az értékelés része egy-két vitatott kérdés háttérének a feltárása, az álláspontok azonosítása, az előzmények, illetve a sajtóvisszhang bemutatása is.

2. Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem

- Szervezzon iskolájában vitarendezvényeket az Európai Unió problémáival, jövőjével kapcsolatban! (projekttípus: c)
Legalább két vitarendezvény szervezése, meghívott szakértő segítségével. A problémák, illetve az eltérő jövőképek azonosítása.
- A nemzetállamok szerepének bemutatása a 21. századi Európában. (projekttípus: a)
A nemzetállamok létrejöttéről, a demokrácia és a nemzetállam kapcsolatáról, illetve a nemzetállamok helyzetéről a globalizáció korában.

3. Szabadság és felelősség; jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás

- Az alapvető emberi jogok problémája a 21. században. (projekttípus: a)
A dolgozat összefoglalja a 19–20. században megfogalmazódó alapvető emberi jogokat, valamint azok megjelenését a nemzetközi és hazai dokumentumokban, kitér ezeknek a jogoknak a konfliktusaira, modern kori korlátozásaira, illetve kiterjesztési kísérleteire a 21. században.

ÉRTÉKELÉS:

A projektmunka értékelése (max. 80 pont)

A projektmunkák értékelése a projekt folyamán összeállított portfólió, illetve a projekt produktuma alapján történik. A portfólió része a munkanapló, illetve minden olyan a készítés folyamatához kapcsolódó munkaanyag vagy dokumentum, amit a vizsgázó a projekttel kapcsolatban informatívnak tart és bevalogat.

I. A projektkészítés folyamatának értékelése (max. 30 pont)

Szempont	Legmagasabb pontszám
a vizsgázó önálló témafeldolgozása a projektkészítésben	2
a konzultációkon részt vesz, felkészül: elemzéseket, értékeléseket, összegzéseket készít	4
– munkanapló folyamatos vezetése,	2
– hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása,	2
– a munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése, a határidők betartása,	3
– információk kezelése, problémafelismerés, problémamegoldás képessége,	3
– portfóliójában bemutatta a készítés folyamatához kapcsolódó anyagokat, jegyzeteket, részfejezeteket, a dolgozat készítése közben keletkezett egyéb produktumokat.	4
– nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás,	2
– a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés,	2
– a szakirodalom megértése, értő feldolgozása,	3
– a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaz súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	3

II. Az elkészült projekt tartalmának az értékelése (max. 50 pont)

a) Írásos projekt alapú dolgozat értékelése

Szempontok		Legmagasabb pontszám
A dolgozat eredetisége*	A vizsgázó a dolgozatot önállóan készítette el, a szöveget maga fogalmazta. Az idézeteket és forrásait, illetve a szakirodalmi hivatkozásokat pontosan feltüntette.	3
A feladat megértése *	A dolgozat a megadott témáról szól.	2
Formai, terjedelmi, szerkesztettségi és nyelvi követelmények	– A dolgozat terjedelme megfelel az előírásoknak.	2
	– A dolgozat formája rendezett, áttekinthető, esztétikus; táblázatai, ábrái érthetőek, címmel ellátottak.	2
	– A dolgozat szerkezete logikus, áttekinthető.	2
	– A szöveg alcímekkel ellátott részekre, valamint bekezdésekre tagolt.	2
	– A dolgozat helyesen megszerkesztett mondatokból áll, amelyek összefüggő szöveget alkotnak.	2
	– Nyelvhelyesség, helyesírás.	2
Az információk gyűjtése, kezelése	– A téma szempontjából releváns információk összegyűjtése, és a célnak megfelelő alkalmazása	3
	– A projektmunka tartalmaz önálló, kutatási jellegű tevékenységet (adatgyűjtés, interjú, kérdőíves felmérés stb.).	2
	– Az elkészített bibliográfia tükrözi a választott projekttemával kapcsolatos elméleti ismereteket.	2
Szakmai fogalmak használata	A dolgozat tartalmazza és a vizsgázó helyesen használja a téma szempontjából releváns fogalmakat, kifejezéseket.	4
Lényegi elemek, logikai kapcsolatok felismerése	A vizsgázó azonosítja, és a dolgozatában megjeleníti a téma szempontjából leglényegesebb tényeket, jelenségeket, folyamatokat, problémákat, véleményeket, illetve felismeri ezek logikai kapcsolatait, összefüggéseit.	12
Érvelés, véleményalkotás, mérlegelő gondolkodás	– A vizsgázó a vitatott jelenségek esetében azonosítja az álláspontokat és érveket; mérlegeli a különböző véleményeket, ellentmondásokat, problémákat..	3
	– A dolgozatban megjelenik a vizsgázó véleménye, amelyet tényeken alapuló érveléssel támaszt alá	3
Hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	A vizsgázó a dolgozat elején hipotézist állít, vagy megfogalmazza a dolgozat célját, azokat a kérdéseket, amelyekre választ keres. A dolgozat tartalmazza a kutatási cél vagy a hipotézis megvalósulásának értékelését.	4
Összesen		50

* Amennyiben *A dolgozat eredetisége*, vagy *A feladat megértése* szempontra 0 pont jár, az összes többi elem 0 ponttal értékelendő.

b) A filmes alapú projekt értékelése

A projekthez mellékelt írásos anyag értékelése (max. 10 pont)

Szempontok		Legmagasabb pontszám
A célok és a módszerek meghatározása	Az írásos anyagban a vizsgázó megjelöli a film célját, illetve az ennek elérését szolgáló módszereket és eszközöket, indokolja döntéseit.	2
A projektmunka elméleti megalapozása	A célmeghatározás, illetve a csatolt bibliográfia tükrözi a projekt megvalósításához szükséges elméleti ismereteket.	2
Értékelés, reflexió	– A vizsgázó értékeli a cél megvalósulását, a projekt megvalósulásának folyamatát, illetve az elkészült projektmunkát.	2
	– A vizsgázó összefoglalóan értékeli a projektmunka tárgyát képező témát, jelenséget	2
Terjedelmi, szerkesztettségi és nyelvi követelmények	A szöveg megfelelő terjedelmű, tagolt, logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott; nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
Összesen		10

A film értékelése

Szempontok		Legmagasabb pontszám
A film eredetisége *	Az elkészült film a vizsgázó saját szellemi alkotása. Az esetleges technikai közreműködők nevét, illetve a mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltüntette.	2
A feladat megértése *	A film tartalma megfelel a választott témának	2
Önállóság a választott téma feldolgozásában	– A projektmunka önálló, kutatási jellegű tevékenységről tanúskodik (adatgyűjtés, interjú, kérdőíves felmérés stb.).	4
	– Az anyag alkalmas érzelmi hatások felkeltésére, megjelenik benne az eredetiség, az egyéni hang.	2
	– A filmben a választott témával kapcsolatban direkt vagy indirekt formában megjelenik a vizsgázó saját véleménye is.	2
A projekt készítésének szakmai megalapozottsága	– A kész műben tükröződnek a témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek.	4
	– A technikai megvalósítás (hang, kép) megfelelő, elősegíti a film megértését.	3
	– A film felépítése, dramaturgiája, tartalma alkalmas a néző figyelmének megragadására.	3
	– A vizsgázó megfelelően alkalmazta a médiaismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (képnyelv, hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika).	4
A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése és közvetítése	– A projektmunka kiemeli és logikus összefüggéseikben mutatja be a téma lényegi elemeit.	8
	– A film a megadott témát több szempontból és többoldalúan mutatja be.	3
Nyelvi elemek	A film szövege szabatosan, pontosan megfogalmazott, stílusában a témához illő; nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	3
Összesen		40

* Amennyiben *A film eredetisége*, vagy *A feladat megértése* szempontra 0 pont jár, az összes többi elem 0 ponttal értékelendő.

c) A szervezésen alapuló projekt értékelése

A projekthez mellékelte írásos anyag értékelése (max. 30 pont)

Szemponatok		Legmagasabb pontszám
Önállóság a választott téma feldolgozásában	A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyag a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi a vizsgázó önálló produktuma, és mit végzett a többi résztvevő, társszervező.	2
A célok és a tevékenységek meghatározása	Az írásos anyagban a vizsgázó megjelöli a program célját, illetve az ennek elérését szolgáló tevékenységeket és eszközöket, meghatározza a feladatokat	3
A projektmunka elméleti megalapozása	– Az írásos anyag röviden összefoglalja a szervezett program témájához szükséges előzetes tudást, illetve azonosítja az egyes vitakérdéseket, álláspontokat.	6
	– Az elkészített bibliográfia tükrözi a választott projekttemával kapcsolatos elméleti ismereteket	2
Tervezés és lebonyolítás	– Az írásos anyag tartalmazza a rendezvény előkészítésével illetve a lebonyolításával kapcsolatos legfontosabb tényeket, eseményeket.	3
	– A vizsgázó számba vette a program szervezésének különböző feltételeit, illetve a felmerülő nehézségeket, ezekre megoldási tervet dolgozott ki.	2
Értékelés, reflexió	– A vizsgázó összegyűjtötte és értékelte a programmal kapcsolatos visszajelzéseket.	2
	– Értékelte a szervezett program megvalósulását, a projektben meghatározott célok elérését, illetve az általa végzett tevékenység hatékonyságát.	4
	– Összefoglalta a szervezett program tartalmi eredményeit.	3
Terjedelmi, szerkesztettségi és nyelvi követelmények	A szöveg megfelelő terjedelmű, tagolt, logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott; nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	3
Összesen		30

A szervezésen alapuló projekt értékelése (max. 20 pont)

A szervezés értékelése a projekthez mellékelt írásos anyagban fellelhető tények, illetve a portfólióban csatolt dokumentumok (meghívók, tudósítások, fényképek, jegyzetek stb.) alapján történik.

Szempontok		Legmagasabb pontszám
Önálló munkavégzés és kezdeményezőkézség	– A vizsgázó portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait.	2
	– A vizsgázó a szervezésre, lebonyolításra fordított időt dokumentálta, annak terjedelme az elvártnak megfelelő.	2
	– A vizsgázó egyéni motivációja megjelenik a lebonyolításban	2
Szervezőkézség, az információk komplex kezelése	– A rendezvény meghirdetésének felületei és formái alkalmasak voltak arra, hogy elérjék és motiválják a célközönséget. A hirdetések ötletesek, a figyelem felkeltésére alkalmasak.	2
	– A vizsgázónak sikerült a célközönséget mozgósítania, illetve a résztvevőket aktivizálnia.	2
	– A helyszínt és az időpontot a rendezvény igényeinek megfelelően választotta ki, a helyszínt és a feltételeket biztosította.	3
	– A vizsgázó a rendezvény irányítását kézben tartotta, biztosította, hogy a rendezvény céljai megvalósuljanak.	3
Problémamegoldó képesség	A vizsgázó a program előkészítésekor illetve a program lebonyolítása idején a váratlanul felmerült problémákat, helyzeteket megfelelően kezelte, a célok szem előtt tartásával megoldotta.	2
Együttműködés és konfliktuskezelés	A vizsgázó megfelelően reagált a segítők és résztvevők észrevételeire, ötleteire, panaszaira.	2
Összesen		20